

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisdédnevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Fazakas József.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, BANYAI ÁRPÁD, PORTSÁK GYULA, DR. FERENCZI ZOLTÁN,
SÓLYOM JÁNOS ÉS ZAJZON DÉNES.

Megjelenik — július és augusztus havát kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivnyi tartalommal. — **Előfizetési ára:** egész évre 3 frt., félévre 1 frt 50 kr. — Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számítatnak. — Kéziratok nem adatnak vissza.

E közlöny beltartalmát illető közlemények a szerkesztőhöz (Fapiacz-
tér 6-ik szám.), az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig —
NAGY KÁLMÁN, községi iskolai igazgató, egyleti pénztárnok czimén — a
kiadó hivatalba (Feleki út 1. sz. a.) küldendők.

Az iskolai takarékpénztárak.

Az iskolai takarékpénztárak intézménye úgy e lap hasábjain, mint tanítóttestületünk kebelében is, már korábban beható eszmecsere tárgyát képezte. S ha én ismételve felelevenitem e kérdést, annak különösen gyakorlati czélja van.

Ez intézmény, bár újabb időben külföldről látszott inportáltni, nem volt egészen ismeretlen és idegen mi nálunk. Némely gymnasiumunkban már évtizedek óta állottak fenn takarékpénztárak. Inkább csak ezek általánosítása, a népiskolákra leendő kiterjesztése tekinthető benne új mozzanatnak. Mindenesetre nagyon jelentékeny fejlődési phasis, a mit eléggé bizonyít azon körülmény, hogy a tulajdonképeni közfigyelmet csak e ponton ragadta meg az eszme, a helyeslő és ellenző vélemények táborát szólitva egymással harezra.

A kérdést egyfelől neveléstani, másfelől nemzetgazdasági álláspontból mérlegelték. Első tekintetben sok alapos kifogás emeltetett ellene s már-már úgy látszott, hogy a paedagogia véglegesen ajtót mutatott az új vendégnek. Azonban ez nem tágitott oly könnyen, hanem Arany aranyaiként az ablakon kezdett befurakodni. S ma Weisz B. Ferencznek, az országos gazdasági egyesületnek s az ezek által megnyert közoktatási miniszternek lankadást nem ismerő nemzetgazdasági törekvése oda vitte az ügyet, hogy az intézmény már meghonosultnak tekinthető és terjedelme évről-évre növekedik.

A cél, a mit ez által elérni igyekeznek s a mi egyszersmind a törekvés indokolását is magában hordja, az, hogy *nemzeti karakterünkbe a takarékoság, az önszegély eszméje már a gyermekkoron kezdve beoltassék s az általános nevelés mellett arra alkalmas gyakorlati intézmény által is megerősítették.* Hát e cél nagyjelentősége és égetően szükséges volta annyira világos és szembetűnő, hogy épen nálunk az ellen felszólalni egyértelmű lenne a tudatlansággal és hazafiatlansággal. Nem is a cél volt az, a mit az iskolai takarékpénztárak ellenei kifogásoltak, hanem a czélig vezető uton előfordulható veszedelmektől félték. Irigység, hiúság, tiltott módon való pénz-szerzés, tulságos bírvágy s több ilyen ellenségek ólálkodnak a jellemre, a kincses szekrény mögül.

Mind ez aggodalmakat magam is osztottam és azoknak kifejezést is adtam; de azért nem zárkoztam s ma se zárkozom el egyéb tekintetek elől sem. A nevezett bajok t. i. takarékpénztár nélkül is felmerülhetnek az is-

kolás gyermekek között. Az egyiknek szép ruhái, a másinak ruhátlansága, annak tele-, ennek mindig üres zsebe, egyiknek bővölködése, a másinak szűkölködése taneszközökben, sőt a természeti adományok különfélesége, mind felidézhetik a vélt erkölcsi veszélyeket, ha a tanítónak nevelői gondja folytonosan részen nincs azokkal szemben. Sőt takarékpénztár nélkül a pénzzel bíró gyermekeknek a könnyelmű költsékezésre, pazarlásra egyenesen út nyitattván, az erkölcsi bajok inkább szaporodnak, mint apadnak.

Az én nézetem és gyermekeim körében alkalmazott praxisom az, hogy a gyermek körül-belül 16 éves koráig felesleges, azaz tetszés szerinti dolgokra használható pénz ne kapjon. Szokják hozzá megelégedettnek lenni, ha az u. n. mindennapiakkal bír és koronként általam kijelölendő egyéb élvezetekben is részesülhet. Később is a pénz természetesen egészen korlátolt mérvben, inkább csak azért adatik, hogy tanuljon meg azzal bánni és szerezzen magának némi gazdasági tapasztalatokat, mielőtt nagyobb vagy teljes önállósággal kellene az életbe kilépnie.

Ha minden gyermek így gondoztatnék, akkor iskolai takarékpénztár se szükséges, se lehető nem volna. Ámde az emberek nagyrésze másképp gondolkozik, vagy nevelési kérdésekről talán egyáltalán nem is gondolkozik, s a gyermekek közül, kivált módosabb szülők, rokonok, családok körében s városi helyen, sokszor és gyakran jutnak felesleges pénzhez.

No, az ilyenek számára és ilyen helyeken az iskolai takarékpénztár föltétlenül hasznos, sőt szükséges, nemzetgazdasági és nevelési tekintetben egyaránt.

Vannak megint olyan iskolák vagy helyek, hol a gyermekek egy vagy más *házi-iparral foglalkoznak s így némi pénzkeresetük van.* Vagy ott vannak például a *kereskedő- és iparos-tanonc-iskolák*, melyek növendékei már az élet iskolájában is gyakorlatilag tanulják a munka és kereset mesterségét, megismerik annak becsét. Mily nagy mértékben függ azonban jövő boldogulhatásuk attól, ha tudnak-e majd a *munka és keresettel takarékoságot párosítani!* Ezek számára azért szintén hasznosnak és szükségesnek véleményezem az iskolai takarékpénztárakat, sőt itt már elengedhetlenül megkövetelném mindenütt azok felállítását. Minő jóleső érzés forrása lesz a takarékoság a felszabaduló tanoncoknak, ha üzleti vagy ipari pályája kezdetén egy pár forinttal rendelkezhetnek, a mit magának és az iskolának köszönhet! S minő becses utraválót ad a nevelés annak, a ki meg-

szokta a mának feleslegét a holnapnak bekövetkező szükségére tartani fenn! Ha életerős ipart akarunk hazánkban kifejleszteni, az iparos ifjúságot minden irányban nevelnünk kell a rá várakozó nagy feladat megvalósíthatására.

Kozmu Ferencz.

Rajz a női kézimunkák szolgálatában.

Reutlingenben van egy női ipariskola, hol az a szokás uralkodik, hogy a tanulók egyetlen vonást sem rajzolnak olyat, a minek a női kézimunkáknál hasznát nem veszik. A rajz elemeit nagyrészt a növényvilágból veszik. Az elemekből nagyobb mintákat, a mintákból pedig ékitményeket kombinálnak s azokat le is varrják. Szóval: a rajzot a női kézimunkákkal szoros kapcsolatba hozzák, miáltal nemcsak a gyakorlati irány, hanem az alaki képzés is magas tökélyre jut. E szellemes módszert Lachenmayer lovag, a nevezett ipariskola művezetője találta fel s évek óta kitünő eredménnyel gyakorolja.

Nálunk ez ügyben még majd semmi sincs téve. Iskoláinkban nagyrészt még mind a mintaszalagok divatoznak. Szó sincs róla, ezek is ügyes dolgok, mert a leánykák majd mint asszonykák hasznát vehetik; csupán az a kár, hogy ismeretük addig ér, a meddig a mintaszalag terjed. De kár az is, hogy képességük nem egyéb mint gépies utánzás, mely nélkülöz minden önálló alkotást. Azon nő, ki a női kézimunkák körül csupán gépies ügyességre van kárhoztatva, egész életén át mások izlésének majmolására szorul. Ezért mondja Lachenmayer, hogy a nőnek meg kell szerezni azt a képességet, mikép adott alkalommal önállóan készítsen stilszerű s a tárgy anyagának és rendeltetésének megfelelő munkatervet és azt dolgozza is ki hatásosan; szóval: szüksége van műizlésre, mert egyedül csak ezzel képes a női kézimunkákat valóban szépekké s jutalmazókká tenni. Ezt pedig csak úgy érhetjük el, ha a női kézimunka tanítását a rajzéval szoros kapcsolatba hozzuk.

Azt mondhatják erre t. társnőim, hogy ez nálunk kivilhetetlen. A világért sem! Rajzot úgy is kell tanítanunk. Ne rajzoltassunk ezen túl házakat és fejeket, gereblyéket és lovakat, hanem rajzoltassunk növényrészeket, leveleket és virágokat, növényzárakat és gyümölcsöket, szóval: oly dolgokat, miket a női kézimunkáknál mint ékitményeket felhasználhatunk s akkor megközelítettük a reutligeni iskola alap gondolatát.

De ez még nem elég. Huszka ur bebizonyította, hogy nekünk, magyaroknak tényleg van diszitó stýlünk. Ideje volna már szakítanunk a külföldről hozzánk özönlő idegen ékitményekkel; ideje, hogy a szépanyáink által művelt, de a könnyelmű unokák által abban hagyott eredeti magyar ékitményeket felkaroljuk, ápoljuk s iskoláinkban is minél magasabb tökélyre emeljük; mert igaz az, hogy a mely nemzet multjához hűtlen, jövőjére nem érdemes. Ország, világ tudja már, hogy Gyarmathy Zsigáné önagsága Kalotaszeg vidékéről egy gyönyörű szép gyűjteményt állított össze a régi magyar varrottasokból. Egy párt nekem is volt szerencsém szerezni s mondhatom. Oly szépek és — a mi fő — egyszerűek, hogy kis tanítványaim egész könnyűséggel tudják levarrni. Mint a M. Bazárból értesültem, ama varrottások nemsokára egy díszes rajzalbumban is meg fognak jelenni s így nem fog semmi utunkban állani, hogy célunkat megközelítsük.

A női kézimunkák jövője nagyrészt a mi kezünkbe van letéve s tőlünk függ, hogy az utánunk következő nemzedék hálaosan emlékezzék reánk.

Kőrösi Marcsa,
tanítónő.

A tanító hivatása és helyzete.*)

Az erkölcsi jutalom legszebb nyilvánulása kétség-telenül az elismerés, melyet az érdem megkoszoruzásának nevezhetünk. Ily koszorút nyújtott a legnagyobb német és államférfiu ez év febr. 6-án a birodalmi gyűlésben mondott epochális beszéde alkalmával Németország néptanítóinak, midőn a német birodalom hatalmi nagyságának egyik tényezőjeül a hadsereg tisztii karát, másikkul a magas fokra emelt népnevelést vallotta. És a szavak, melyek azon alkalommal Bismarck herceg ajkairól elhangzottak, ellenmondásra sehol sem találunk.

Már régóta túl vagyunk azon határon, melyen belül még mindig azon nézet uralkodik, hogy a nagy és nyers tömegben van az erő, ellenkezőleg mindig több bizonyítékát látjuk annak, hogy az értelemben, műveltségben, szellemi fejlettségben rejlik azon hatalom, mely utat tör magának és a haladást biztosítja.

Nincs is kétségem az iránt, hogy t. pályatársaim díszes soráiban csak egy is akadna, ki teljes erejéből, hazaszeretetének egész melegével oda nem törekednék, miszerint azon szent ügyet, melynek szolgálatában áll, diadalra segítse, hogy majdan rólunk is elmondhassa valaki, amint azt a vas kancellár tevé, hogy hazánk hatalmi nagyságának egyik főtevényezője a magas fokra emelt népnevelés.

Tekintve pedig az utóbbi évtizedekben a magas kormány, az egyházak és községek által kifejtett nagymérvű tevékenységet, a tanítóknak országsszerte nyilvánuló nemes törekvését, kik minden üdvösnek bívonyult, sőt sikerre vezetőnek látszó eszközt, a jó ügyet méltán megillető hévvel karolnak fel: a remény biztos zálogát bírjuk, hogy törekvéseinket siker fogja követni.

Hogy sok irányban igen sok teendőnk van, az kétségtelen; de viszont tudatával bírnak annak, hogy a hiányok idővel, erőink összegezésével, mind inkább el fognak tűnni s a népnevelés ügye a nép minden rétegénél rokonszenvre talál s lassan-lassan, legalább a népnevelésre nézve megszűnik Wieland eme szavainak jogosultsága:

„A jónak végrehajtása óvatosságot igényel, mivel a félkegyelműek minden jónak ellenségei.“

A küzdelem azonban még mindig tart és e küzdelem közepette sok szegény néptanító keserű kenyérre van utalva. És ez elszomorító. Elszomorító, mivel a nélkülözés, az élet terhes gondjai azokat gyötri, kikről elismertett, hogy az állam hatalmi nagyságának eszközlői. De káros ez állapot a népnevelés ügyét tekintve is, mert az oly tanítóknak, kinek javadalmazása a zéruson felül alig emelkedik, idejét tehetségét oly keresetforrásokra kell fordítania, melyek elvonják őt hivatásától, sőt tekintélyét csorbitják. Hiába, a tanító is első sorban ember, s mint ilyen, jóllehet az egyiptomiak: beszélni, Aristoteles: politikai, Cícero: okos, Plató tollatlan állatnak, Pindár az árnyék álmának, Homér „hulló falevélnék“, Jób a por fiának, Schiller a férgék elsejének, Darwin majomnak, Mózes pedig Isten képmásának nevezi — az ember, mondom kenyeret kér. És a mi sajnós, sok tanító-ember kér jobb kenyeret, nemcsak nálunk, hanem amott is, hol annyi szépet tudnak mondani a tanítókról. Csakhogy ott nemcsak dicséretet, hanem márkákat is tudnak osztani! Igen, a porosz kormány javaslata következtében, a parlamentet megnyitó trónbeszéd f. év jan. 14-én közel kilátásba helyezi a nyilvános iskolai tanítók fizetésének az állami háztartás keretébe illesztését.

*) Elnöki megnyitó beszéd a marostordamegyei tanítótestület közp. körének Marosvásárhelyt tartott gyűlésén.

A költségvetésben nem kevesebb, mint husz millió márka lön előirányozva a tanítói fizetések egy részének állami pénztárból leendő fedezése végett.

Mi e ténnyel szemben utalunk nyomorúságos nyugdíj-törvényünkre, mely minket: néptanítókat porig alá, és a mely 40 keserves évi szolgálat után a koldusbotot nyomja kezünkbe s családunkat a világ előtt szánalom tárgyává teszi. Negyven évi, szervezetet romboló működés után mit is kap nyugdíj czímen s amint példák mutatják sok kérelmezés után? kapja fizetésének 40 százalékát, családja meg kerek 84 forintot. Így jutalmaztatunk!

Szegény, nyomorult néptanító!

Egyetlen vigasz rejlik — ha annak mondhatjuk — e késői nyugdíjazásban, hogy vajmi kevesen érjük meg azt. A fulladásig zsufolt, szellőtlen tantermeink (ez modern elnevezés), melyekben a vastag porréteg tudónkra tapad, idő nap előtt örökre nyugalmas.

De ne csüggedjünk! Bizzunk a magas kormány böles belátásában. Bizzunk abban, hogy felsőbb helyen is átlátják a nyugdíj-törvény módosításának szükségét s ily módon nem leendünk az állam mostoha gyermekei, hanem nekünk is azon mértékkel fognak mérni, milyen-nel az állam hivatalnokainak mérnek.

Egyedül mi: néptanítók volnánk erre méltatlanok?

A néptanítók, kiktől generációk nevelése függ s kiknek hivatásuk a felsorduló nemzedék szellemi fejlettsége által az államot szilárd alapokra fektetni!

Mi, kiknek kezeire a nemzet kincsei bízottak, egyedül mi volnánk nyomorra kárhoztatva?

Nem hihetem! Annyival inkább, mivel kivánságunk a méltányosság határát túl nem lépi.

A néptanító munkája, csak távolról szemlélve is, nagyfontosságú és fárasztónak tűnik föl és tényleg az, mivel a tanító törekvését a növendékek legnagyobb részénél nemcsak a szorosán vett *oktatásra*, hanem a *nevelésre* kell irányítania. Neki a szülék mulasztásait is pótolni kell, már pedig a nevelést egy pogány böles is (Plató) *szent* ügynek nevezte. A nevelés-oktatás adja meg úgy az egyesek, mint az egész nemzet jóllétének alapját. Ez képezi a nemzet fájának életerős gyökerét, s ezek nélkül kivész a nemzet, mint azon fa, melynek gyökereit a pusztító férgek raja örli meg.

Csak elképzelni is iszonytató volna azon állapot, mit a tanítók nem léte rövid néhány év alatt eredményezne. Hazánk igen kevés kivétellel a pattagonok, hotten-tották vagy az ujjélandiak földjéhez válnék hasonlónak, hol az ember csak állati ösztöneit követi. Embertársainkban az Isten képmását alig ismernők fel... Csak néhány historiai adatra hivatkozom, melyek mindennél hangosabban szólnak amellett, hogy mennyire megdöbbentő eredményt szül a gyermek nevelése, oktatásának elhanyagolása vagy annak teljes hiánya.

1749. év márczius 17-én Nagy Ferencz és Molnár Mihály kapuvári halászsok a Hanságban, az úgynevezett „Királytő“-ből egy csodagyermeket fogtak ki hálójokkal. Teste, mint nyolcz évesé; de szőrrel borított arczát tekintve, jóval idősebb lehetett. A csodafiu teljesen meztelen volt, lábán, kezén hosszú körmökkel, ujjai között pedig uszóhártáival. Feje nagy, gömbölyü és bozontos. Szája nagy, végein szederjes; fülei hosszúak; szemei aprók s rendkívül élénkek, fogai fehérek és hegyesek. Csak mászni, ugrándozni; de egyenesen járni nem volt képes. Csak visítani, morogni; de beszélni nem tudott s nem is tanult meg soha. A kapuvári tisztartó, ki magához vette, a helyről, hol megfogták „Hani Istók“-nak keresztelte. Kedvencz eledele volt: hal, béka, sáska — evett szénát, füvet, szalmát, gyökereket. Később hust is evett; de inkább nyersen. Az emberektől irtózott, annál jobban szeretett a kert tavában uszkálni, miben mester volt. Egy évig lehetett nevezett tisztartónál, mikor egyszer végleg eltűnt.

Minden valószínűség szerint, e páratlan csodagyermek kora gyermekségében szülőitől eltévedt.

A „Siebenb. Quartalschrift“-ben olvastam egy vad emberről, kit a mult század végén a nagyszzebeni erdőben, a fán kusza találtak s később Nagyszzebenben mutagattak; ez is állatiassá lett és beszélni soha sem tanult meg. Ez is még gyermekéveiben kerülhetett a rengetegbe.

Az 1717-diki háboru alkalmával sok magyar család került tatár fogságba, köztük több gyermek is. Három évvel később a keresztsek 220-at kiváltottak a tatár fogságból; de mily megdöbbentően szomorú látvány tárult szemek elé! A gyermekek annyira elvadultak, hogy még szüleik megszólítására is állatként morogtak és vadul tekintettek szerte-szét s csak nyers hussal akartak táplálkozni.

1661-ben Litvániában, a medvék között egy kilencz évesnek látszó fiut találtak. Körmei, fogai hosszúak voltak, melyekkel vadként karmolt és harapott. Soha sem sikerült megszéledíteni, s így ruhát sem adhattak reá. Az emberi táplálékot nem szokta meg soha...

És e példákat folytathatnám, melyek mindannyian fennen igazolják azon állításomat, hogy a nevelés-oktatás által válik a gyermek a szó nemesebb értelmében vett emberré, míg ellenben az ember ennek jótéteménye nélkül az állatiság fokán felül nem emelkedhetik.

Szép, magasztos a tanító hivatása; de nehéz, fárasztó; hanem ez melyikünket riasztana vissza, midőn azon boldogító öntudattal hajtjuk fejünket nyugalomra, hogy híven teljesítettük kötelességünket, melylyel a hazának és emberiségnek tartozunk.

Nemes Ödön.

T Á R C Z A.

A család biztosítása.

Nemrégiben egy tekintélyes szakértekezlet a „Család és Iskola“ fennállásának biztosításáról tanácskozott. A közhangulat abban nyilvánult, hogy legnagyobb biztosítékot e lapnak a gondos szerkesztés adna, a mi a szerkesztő személyétől függ.

Nincs kétségünk az iránt, hogy a személy megválasztása szerencsésen történt, tehát a „Család és Iskola“ jövője biztosítva van.

Én külön választom a nevet s a család biztosításáról akarok egyet-mást elmondani.

A ki családot alapít, annak kötelessége családja fenntartásáról minden körülmények között gondoskodni.

Ha a család vagyona a megélhetésre kellő alapot szolgáltat, a családfő kötelme csupán okszerű gazdálkodásra szorítkozhatik.

Ámde kiket e sorok közelebről érdekelnek, azok a különféle közpályán működő azon hivatalnok-sereghez tar-

toznak, kik mindennapi keresményökből, havi fizetéseikből kénytelenek megélni s családjukat eltartani.

Az ilyen családfőre kettős feladat vár: jelen körülményei között családját fentartani és családjá *jövőjéről* gondoskodni. Ezt a jövőről való gondoskodást értem a család biztosítása alatt.

A gondolkodó és gondoskodó családfők egy része a kérdést a takarékoság elvéből kiindulva úgy oldja meg, hogy bevételét nem költi mind el, hanem valamelyes részt abból félrerak.

Nálunk az a gyakoribb szokás, hogy az el nem költött filléreket gyümölcsözés végett posta- vagy valamely más nyilvános takarékpénztárba teszik.

Már most az a kérdés: biztosította-e a családfő netán hátramaradt családjá megélhetését az ilyen takarékbátétel által?

Szerintünk nem; mert arra, hogy ezen a módon nagyobbacska összeg gyűljön össze, sok *idő* kell. Azt pedig senki sem tudja, mennyi időre van szabva élete.

De különben is az ilyen önkéntes félrerakásoknál még az a baj is van, hogy néha tesszük, néha *csekély* ok miatt elhanyagoljuk. S a mi a fődolog: egy nem várt nehezebb körülmény beálltával a netalán felszaporodott kis összeget egyszerre elveszük s elköltjük.

Nézetünk szerint családjuk biztosításának egyetlen helyes módja az, ha valamely közhitei biztosító társaságnál észszerűen kötött *életbiztosítást* eszközölünk.

Észszerűen kötött életbiztosítás alatt a jelen esetre vonatkozólag azt értem, hogy:

a családfő minden más személy kizárásával csakis a *saját életét* biztosítja, mert az ő élete legdrágább a családra nézve;

a különböző biztosítási kombinációk közül legfennebb kettőt vesz igénybe: az *egyszerű haláleseti biztosítást*, vagy a *halál- esetleg élelesetre szóló biztosítást*; utóbbit akkor, ha a családfő azt akarja, hogy megtakarított filléreinek ő maga is, 50 - 60 éves korában (ha ilyen kort megér) hasznát vehesse, esetleg családjá javára fordíthassa.

Hogy a családfő életének ilyen félo biztosításával egyszersmind a család jövőjéről is van gondoskodva a netalán bekövetkező árvaság esetére, mindenki előtt világos.

És mégis mit látunk? Az emberek féltik marháikat, épületeiket a tüztől, és biztosítják tűzkár ellen; féltik terményeiket a jégtől és jégkár elleni biztosítást kötnek. Pedig nem bizonyos, hogy a tűz, vagy jég kárt teszen. De nem akarják vagyoni belső megkárosításukat kockáztatni s szívesen fizetik a *maguk megnyugtatósa* ezéljából a biztosítási díjakat.

Mennyivel többet kockáztat az a családfő, kinek életétől egy család jóléte és boldogsága függ? és mennyivel inkább szükséges az ő életének biztosítása a bekövetkehető szerencsétlenség ellen? S ennek dacára az életbiztosítás nálunk ma sem népszerű.

Sokan attól tartanak, hogy ha véletlenül sokáig találnának élni, a befizetett díjak meghaladnák a biztosított összeget. Szerintünk ez mindegy, mert a míg a családfő él, a család nincs támasz nélkül. És különben is a befizetések netaláni többletéért nem nyújt-e elég kárpótlást a családfőnek az a hosszú időre terjedt megnyugvás, hogy családjá biztosításáért minden lehető észszerűen megtett?

Az életbiztosítás szabatos és biztos rendszeren nyugszik. Új intézménynek mondható, de nagy jövő vár reá. Legjobban ki van fejlődve Angolországban és Ameriká-

ban, hol a gazdagok is igénybe veszik s milliókig biztosítják életüket.

Ideje lenne, hogy mi is megérvéljük. Ezért irám e néhány sort, nem pedig mintha valamelyik biztosító társaságnak fizetéses ügynöke lennék.

Dr. Veress Vilmos.

EGYESÜLETI ÉLET.

A kolozsmegyei tanítótestület központi (kolozsvári) köre e f. egyesületi évben első rendes gyűlését mult hó 28-án tartotta meg az áll. tanítónőképző intézet helyiségében, melyre a kör tagjai szép számban jelentek meg. A gyűlés előtt nyilvános tanítást tartott Pap Mari gyak. isk. tanítónő, az áll. tanítónőképző intézet gyakorló iskolájában; a 6-ik osztályban a kamat kiszámítását ismertette teljes sikerrel.

A gyűlés 10 órakor vette kezdetét. A kör mult évi elnökének Rieger Imrének a kaposvári áll. főgymnasiumhoz történt kinevezetése s eltávozása folytán, a gyűlést Váradi Albert jegyző nyitotta meg, kérve a kört egy ideiglenes elnök választására. E tisztre egyhanguan dr. Lázár Gyula tanítónőképző intézeti tanár kéretett fel. A tárgysorozat rendjén ezután a kör tisztviselőinek megválasztása következett. A szavazatok beszédésével Dézsi L., Elek Gy. és Molnár J. biztattak meg.

E bizottság jelentéstételéig dr. Bartók István tartotta meg felolvasását: „A halottak megérvéléséről.“ A kör felolvasott tanulságos, becses és minden tekintetben érdekes felolvasása végén megérvélte. E felolvasást lapunk közlelbi számában fogjuk adni.

A felolvasás után Deési L. tette meg jelentését a szavazás eredményéről. Elnök lett: Dr. Lázár Gyula, jegyző: Váradi A.

A gyűlés ezután a tanító-testületnek a nevelésügyi bizottság által kidolgozott s a közp. választm. által tárgyalás végett áttett, új ügyrendjét vette tárgyalás alá, melyet úgy általánosságban, mint részleteiben egyhanguan elfogadott.

A jövő gyűlés idejének meghatározása (f. évi május hó 16.), s a helyiség átengedéseért köszönet szavazás után, a gyűlés elnök éltetésével oszlott el.

A magyarországi tanítók „Eötvös-alap“-ját gyűjtő és kezelő orsz. bizottság közleményei.

Tisztelettel alulírottak a következő bizottsági határozatról értesítjük a magyarországi tanítói egyesületek illetőleg testületek mélyen tisztelt Elnökségeit, valamint az „Eötvös alap“ ügyei iránt érdeklődő igen tisztelt Kartársakat:

1. Azon több oldalról, az „Eötvös-alap“ gyűjtő és kezelő országos bizottsághoz intézett kérdésre nézve, hogy egyes tanító-egyesületi avagy tantestületi körök beléphetnek-e országos jó-tékony intézetünk örökös rendes tagjai közé, az Eötvös-alapot gyűjtő és kezelő országos bizottság f. évi január havában tartott rendes gyűlésén alapszabályaink 48. §-ának értelmében a következő határozatot hozta:

Tekintettel alapszabályaink 48. §-ának azon tételére, miszerint az „Alap jótéteményeit osztó országos bizottság“ gyűléseire mindazon tanító-egyesületek és testületek egy-egy rendes képviselőt küldhetnek, a melyek az „Eötvös-alap“ alapszabályzatának 6. §-ában foglalt C. pontnak megfelelőleg az „Eötvös-alap“ pénztárában egyszer s mindenkorra legalább 100 frtnyi egyleti tagsági tőkét befizettek, habár azok nem küldhetnek is képviselőt az országos képviselői tanítói gyűlésre, az „Eötvös-alap“ gyűjtő és kezelő bizottság egyetlenegy tanítói testületi körtől, sőt még az egyes nagyobb is-

kolák tanítótételétől sem tagadhatja meg azt a jogot, hogy a magyarországi tanítók Eötvös-alapjának örökös rendes tagjai közé léphessen és mindazon jogokat gyakorolja, a melyeket alapszabályaink mindazon tanítói testületeknek és egyesületeknek biztosít, melyek a 100 frtnyi egyesületi tagsági tőkét az alap pénztárába beszolgáltatják.

A midőn ezen elvi határozatot az illető ügybuzgó tanítói körök és tanítótestületek tudomására juttatjuk, egyuttal figyelmeztetjük a tanítóképző intézeteket, polgári iskolákat, valamint a nagyobb népiskolák tanítói testületeit is arra, hogy az Eötvös-alap örökös rendes tagjai sorába léphetnek és a 100 frtnyi tagsági tőkét az alapszabály 9. §-a szerint 25 frtos részletekben is lefizethetik négy egymásután következő év folyamán alatt.

2. Kérdés támadván ez iránt, hogy mi módon értesítsenek az illetékes tantestületek és egyesületek az „Eötvös-alap“ jótéteményeit kiosztó országos bizottság gyűlésének idejéről, helyéről és tárgyairól, bizottságunk elhatározta, miszerint még f. február havában hívassanak fel az „Eötvös-alap“ országos kiosztó bizottságába az alapszabályok értelmében egy-egy képviselőt küldhető tanítói egyesületek és testületek mélyen tisztelt Elnökei arra, hogy legközelebb tartandó gyűléseiken választassák meg képviselőiket és értesítsék erről minél előbb az „Eötvös-alap“ gyűjtő és kezelő orsz. bizottság elnökségét, hogy ez a f. é. aug. 20-ik napján Budapesten tartandó orsz. osztó bizottsági gyűlésre szóló meghívókat és a gyűlés tárgyaira vonatkozó közleményeket jókor megküldhesse a megválasztott osztó bizottsági egyesületi képviselő tagoknak.

Ezen határozatához képest ezennel tisztelettel felkérjük a mélyen tisztelt illetékes tanító-testületi és egyesületi Elnököket a kellő intézkedések megtételére, hivatkozván alapszabályaink azon meghatározására is, miszerint az „Eötvös-alap“ jótéteményeit osztó országos bizottságba csak azon tanító-egyesületek és testületek küldhetnek az 1888-ik évben képviselőt, a melyek a 100 frtos egyesületi tags. tőkét egészen vagy legalább is annak első 25 frtos részletét f. évi augusztus 1-ig beszolgáltatják, avagy már régebben befizették. Azon tanító-egyesületek és testületek szintén küldhetnek képviselőt az országos osztó bizottságba, melyek rendes együleti tagjaik után a 10--10 kros tagsági illetéket az 1887. évre f. év aug. 1-ig beszolgáltatják.

3. Több ízben megtörténvén, hogy a tanítók orsz. árvaháza számára az „Eötvös-alap“ pénztárnokához és viszont a tanítók árvaháza pénztárnokához az „Eötvös-alap“ számára küldöttek egyes lelkes gyűjtő Kartársaink és tanító egyesületi tisztviselőink adományokat, illetőleg évdíjakat, hogy ezeket az illető pénztárnok urak szolgáltatassák rendeltetésük helyeire: az „Eötvös-alap“ gyűjtő és kezelő orsz. bizottság a tanítók orsz. árvaházának bizottságával egyetértőleg azon kéréssel fordul az ügyfelekhez, gyűjtőkhöz és egyesületi tisztviselőkhöz, sziveskedjenek ezentúl az „Eötvös-alap“ pénztárát illető összegekkel egyenesen Örléy János pénztárnok urhoz (Budapest, VIII. ker. ősz-utcai iskola) küldeni, a tanítók orsz. árvaházára szánt adományokat pedig egyenesen Rohn József árvaházi pénztárnok urhoz (Budapest, Krisztinavárosi tan. képzőintézet) intézni; minthogy ezáltal egyrészt jótékony intézeteink pénztárnokai kiméltetnek meg az amugy is nagy munkának fölösleges terhétől, másrészt a két jótékony intézet központi pénztára nem terheltetik meg oly kiadásokkal, a melyek jogosan nem róhatók azokra.

4. Tapasztalván az „Eötvös-alap“ gyűjtő és kezelő orsz. bizottság, hogy az alap rendes tagjaiul beiratkozott 6000-et jóval meghaladó rendes tagok közül az 1886. és 1887-ik évekre még igen sokan nem fizették be az 1—1

forintnyi rendes tagsági évdíjakat: ismételve felhívja a tagsági díjakkal hátralékban levő Kartársakat arra, hogy kötelezettségeiknek legkésőbb 1888. aug. 1-ig tegyenek eleget, annyival is inkább, mivel a rendes tagok sorából különben a 14. § értelmében kitöröltetnek és mivel az így kitörölt kartársak régi jogait csak oly módon szerezhetik vissza az Eötvös-alapra nézve, ha újból való beiratkozásuk alkalmával nemcsak a be nem szolgáltatott évdíjakat pótolják, hanem még az örökös tagsági díjnak, azaz a 20 frtnyi összegnek egy negyedrészt is lefizetik.

A midőn ezen határozatunkat a tanító-egyesületek és testületek mélyen tisztelt Elnökségeivel ezennel közöljük, egyuttal felkérjük őket arra, lennének szivesek egyesületeik tagjait alapszabályaink ezen intézkedésére figyelmeztetni, mert kötelességünknek tartjuk minden egyes rendes tagját az Eötvös-alapnak saját jogainak érvényben tartására ezúton is figyelmeztetni, nehogy később mi vádoltassunk kötelességeinknek könnyen vételével.

5. Hogy az „Eötvös-alap“ rendes évi jövedelmeit gyarapíthassuk és a nagy Közönségben az intézetünk iránt való érdeklődést felébresszük, kérő leveleket intézett bizottságunk hazánk nagyobb községeinek tekintetes Elöljáróságaihoz, melyekben arra kéri fel az illetékes köröket, állítanának fel Budapest főváros példáját követve saját iskolai helyiségekben egyes perselyeket, a melynek jövedelme harmadrészen az iskolához tartozó szegény gyermekek, harmadrészen a tanítók árvaháza és egy részben az „Eötvös-alap“ részére volna időszakonként kiszolgáltatandó. Amidőn ezen kérésünk szétküldéséről a tanítói egyesületek m. t. Elnökségeit ezennel értesítjük, felkérjük egyuttal, támogatniuk illetékes helyeken a perselyek felállításának ügyét.

6. Ugyancsak a perselyek felállítása érdekében, valamint az „Eötvös-alap“ rendes évdíjas tagjai számára bizonyos kedvezményeknek kioszkjzása céljából megkereste a magyarorsz. tanítók Eötvös-alapját gyűjtő és kezelő orsz. bizottság hazai furdóintézetek Igazgatóságait. Az ezen folyamodványokra vonatkozó határozatokról később lesz szerencsénk a m. t. Kartársakat a „Néptanítók Lapja“ és az ügyünk iránt érdeklődő többi pædagogiai szaklapok útján értesíteni.

7. Alapszabályaink értelmében elkészítette bizottságunk az „Eötvös-alap“ rendes tagjai, alapítói és örökös rendes tagjai számára a tagsági okleveleket. Nehogy azonban ezen okleveleknek kiállítása és szétküldése alapunkt terhelve, elhatározta bizottságunk, hogy az oklevelekért mérsékelt díjakat szed. Az egyes rendes tagok számára kiállított oklevelek díját 50 krban, az örökös rendes tagsági oklevelek, valamint az alapító oklevelek díjait pedig 80 krban állapítván meg, felhívjuk mindazokat, a kik tagsági okleveleiket birni óhajtják, forduljanak azért a kiszabott díjak beküldése mellett T. Örléy János urhoz, az „Eötvös-alap“ pénztárnokához.

A midőn ezen határozatainkról a hazai tanító-testületek mélyen tisztelt Elnökségeit s az „Eötvös-alap“ ügye iránt érdeklődő Kartársakat ezennel tisztelettel értesítjük, egyuttal bizalommal kérjük a haza minden egyes tanítóját, fogadják szives gondjaikba Eötvös-alapunk ügyét és tegyenek meg a maguk részéről is minden lehető jótékony intézetünk felvirágoztatásáért.

Maradtunk kitünő tisztelettel alázas szolgáló *Péterfy Sándor*, s. k. elnök. *Luttenberger Ágost*, s. k. titkár, *Örléy János*, s. k. pénztárnok.

I R O D A L O M.

A Kolozsvár városi államilag segélyezett felsőbb leányiskola átalakítása az állami felsőbb leányiskolák szervezete szerint. Kolozsvár sz. kir. város t. iskolaszéke elé terjeszti az intézet felügyelő bizottsága. Megjelent Kolozsvárt 1888.

Ezen emlékirat egészben véve inkább helyi érdektű ugyan, de olyan gondosan van kidolgozva, hogy a benne foglaltató paedagogiai, didaktikai, kulturisztoriai tanulságokért, egész magyar államunkat érdeklő részletekért megérdemli, hogy felhívjuk reá olvasóink figyelmét.

Szerkesztésére a következő körülmény adott alkalmat.

A vallás- és közoktatási miniszter felszólította Kolozsvár városát, hogy 1888. szept. 1-től kezdve alkalmazkodjék az állami felsőbb leányiskolákat rendező szabályrendelethez 4 osztályu felsőbb leányiskolájával, mely eddigelé a helyi viszonyok kényszerűsége alatt a többi hasonló rangu iskolák tól eltérőleg úgy volt berendezve, hogy 4 év alatt igyekezett a leányoknak olyan forma képzést adni, mint a milyenre az állami 6 osztályu felsőbb leányiskola törekszik. Ez természetesen csak úgy történhetett, ha növendékeit lehetőleg olyanokból toborozta, kik az elemi iskola 6-ik osztályát végezték. Azonban ezen kiegészítő eljárás nem nyugtatta s nem nyugtathatta meg a minisztert. Ez az oka, hogy érintett még régebben is kijelentett akaratát most ismételtelen rendeletbe foglalta: sürgetvén, hogy a város mostani 4 oszt. leányiskoláját töltsa meg 2 osztályuval, hogy legyen egy teljes felsőbb leányiskolája; akár mondjon le a teljes felsőbb leányiskolához való igényéről s elégedjék meg egy alsóbb fokú 4 osztályu iskolával. Mindenestre ossza be a tárgyakat úgy, a hogy az állami megfelelő iskolában be vannak osztva. E rendeletre a felsőbb leányiskola felügyelő bizottsága ezen terjedelmes emlékiratot készítette azzal a czállal, hogy

I-ször: a városi törvényhatóság előtt az állami szervezet paedagogiai és egészségügyi előnyeit kifejtse;

II-ször: a vallás- és közokt. miniszter előtt a kolozsvári 4 osztályu felsőbb leányiskola létjogát igazolja a multra nézve s egyszersmind az átalakításra az államkormány segítségét megszerezze.

Idézünk egy pár helyet az emlékirat tartalmából, mert legjobban beszél ő magáért.

„Mély fájdalommal vesszük észre és ismerjük el mi is, így szól az emlékirat, hogy a nemzet középosztálya, mely erkölcsi és értelmi súlyával épen a legfontosabb elemét képezi, sok tekintetben meghasonlott az étellel és önmagával, s ez a meghasonlás évről-évre nő, nemhogy kisebbednék. A ki megolvassa a statisztikai adatokat, tapasztalni fogja, hogy a házasságok évről-évre kevesbednek, az elválások viszont évről-évre szaporodnak. Ez a jelenség, a míg egyfelől dicséretére válik a középosztálynak, mert bárha szomoruan, de mégis érdekesen bizonyítja, hogy a családi életet a legnemesebb gyöngédséggel fogja fel, azon a legmagasabb illúziókkal csüng, s mihelyt a házi tüzhelyet a maga eszményies képzele szerint meg nem alkothatja, inkább meg sem alkotja, vagy mihelyt annak tiszta fénye elborul, inkább fájó lemondással költözik el mellőle, semhogy a szívet pellengérezni hagyja; addig másfelől, azonban, nagyon megfontolandó nyavalyája a mai kornak, mert bárha szorványosan, de mégis világosan hirdeti, hogy a mai társadalomban, a mai családi életben, a mai házi és iskolai nevelésben nagy és nevezetes bajoknak kell lenni, hogy épen a középosztály, mely az igazi boldogságra a legtöbb képességgel rendelkezik, kénytelen azt önmagától megtagadni. A magasabb osztályok a nagyvilág élveiben és szórakozásaiban könnyen kárprótlást keresnek és találnak; az alsóbb osztályok a munka fáradoimái és verejtékei közt nem fejleszthetik ki

eszményöket a boldog tüzhelyről s nem is érezhetnek oly lelket rendítő csalódást; a középosztály áldása vagy átka a tisztább felfogás, mélyebb érzés, nagyobb üdv és összezúzódó csapás, s ennek a családi és társadalmi életbeli meghasonlásnak oka nem egy gondolkozó szerint a nagy fényűzés és a hibás nőnevelés.

A feleletnek e kettős ága szorosan összefügg; mert eddigelé nemcsak a családi életet jellemezte a luxus, hanem luxusra törekedett maga a nőnevelés is.

A szülők nem arra iparkodtak, hogy leányaikat szellemökre, szívökre és erkölcsükre minél nemesebb és emelkedettebb színvonalra helyezhessék, hogy érzésük és gondolkozásuk egy szép és magasztos összhangban találkozzék, hogy tudják a boldogságot megteremteni és árasztani, hogy férjük lelkéhez simuljanak, s azt a magosabb eszmények után való törekvésében gyöngéd szeretettel, buzdítással, vigasszal ösztönözzék, hogy tudjanak hű élettárs, okos anya és derék honleány lenni; hanem főként abban buzogtak, hogy leányaik minél inkább csillogjanak: a bálokban ragyogó ékszerükkel, a társaságokban briliáns zongorajátékukkal, a csevegések alkalmával idegen nyelvismertöökkel, és nem törödték azzal, hogy szívük üres, kedélyök sekély maradt, értelmök ingatag, phantasiájuk révedező lett. Pedig, ha a nő a családi életben pusztá báb, s nem étető lélek, ha hívságos bálvány, nem áldó szellem, ha fényző álmainak és szeszélyeinek gyerekes rabja, nem érzelmeinek és gondolatainak belátó uralkodója: akkor hosszas és való boldogságot nem alapithat és nem adhat, üres szív könnyen megnyilik a léhaságnak, a sekélyes kedély váltakozó szeszélyekben gyönyörködik az ingatag értelem a válságos körülmények között egyszerre megzavarodik és megbotlik, s a révedező phantasia féktelen csapongásaiban titkos és bűnös régiókba téved. Ilyen nőnevelés mellett, a minő az eddigi volt, a minő nagyobbára még ma is, bizony csodálatra méltó, hogy legalább tiszerte nem számosabb a családi tragédia, mert a kielégítetlen vágyak akár az élet csillogásaira, akár a szív érzelmeire vonatkozzanak, a házastársak között elégedetlenséget szülnek, az elégedetlenség meghasonlást, s a meghasonlás válást von maga után. Az emberiség szerencséje, hogy a bölcs természet a nők szívébe sokkal több helyes sugalmat, sokkal több nemes jószágot öntött, mint a mennyinek beoltásáról eddigelé a férfiak gondoskodtak.“

Az emlékirat kifejti, hogy Kolozsvár csak kényszerűségből tartotta fenn eddig felsőbb leányiskoláját csak 4 osztályuval s egyetért a miniszterrel abban, hogy jobb lesz, ha az iskola 6 osztályuvá válik. Azonban erre évenként 17,580 frt. szükséges, s ezenkívül egyszersmindenkorra az épület átalakítására 10,000 frt.

E költséget csak az állam és város közös részvétele mellett lehet fedezni.

A város maga nem hordozhatja a terhet.

Ugyanis Kolozsvár 345,000 frtos költségvetésében, évenként 66 ezer frttal szolgálja a közművelődési érdekeket s emberiségési czélokat. Ezen kívül egypár esztendővel ezelőtt építettett a Fröbel-gyermekkert részére 13,500 frton s a második községi elemi iskola számára 18,000 frton megfelelő épületeket; továbbá épen most nyitotta meg a közvágóhidat s most fáradozik a vashid és városi vízvezeték megvalósításán.

Az emlékirat a felsőbb leányiskola fenntartására, mely czélra eddig az állam évenként 3500 frtot adott, csak két módot tart lehetségesnek.

Az egyik az, hogy az állam és város megosztják az átalakításból származó több költséget, úgy, hogy az évi 17,580 frt, illetőleg az állami fizetés kulcsa szerint 18,580 frt. kiadásból hordozzon az állam 7200 frtot, illetőleg 8200 frtot, a város terhe pedig legyen 10,380 frt. mindkét felől az csedé.

kes ötödéves pótlékokkal és nyugdíj-illetékekkel. Ez esetben a város huzza az évenként 4000 frtra előirányzott tandíjat. Az építkezésre számított 10,000 frtot az állam és város közösen viselnék. A felügyeleti jogot a középiskolákról szóló törvény 47. §-a d. pontja szerint az állam gyakorolná.

A másik eset az lenne, hogy az állam tulajdonába s kezelése alá venné a felsőbb leányiskolát egészen, minek fejében a város az épületet összes felszereléseivel együtt átengedné s az átalakítás költségeihez fele részben hozzájárulna.

E két eset közül az emlékirat igen helyesen az utóbbi ajánlja, hogy tudniillik a kolozsvári felsőbb leányiskolát az állam vegye át és kezelje teljesen. Bebizonyítja, hogy az erdélyi magyarság és magyar államiság oltalmára, a hazafias szellem, a családi és nemzeti önfenntartás élénk és szívós erejének erősítése végett Kolozsvárt egy virágzó felsőbb leányiskolára multhatlanul szükség van.

Erre nézve egy helyen így szól: „Ha valahol, épen Kolozsvárott szükségem, hogy a magyar műveltséget és magyar hazafiságot fejlesszük és védjük, nagy és hódító tekintéllyel és hatalommal felruházzuk, mert Kolozsvár nemcsak történeti szereplésénél fogva a multban, hanem közmívelődési viszonyainál fogva a jelenben is az erdélyi részek fővárosa és irányadó középpontja, mely épp oly hivatott, mint a milyen jogosult arra, hogy az erdélyi magyarság hatékony ápolója és a magyar államiság szerencsés elmozdítója legyen; a mi, fájdalom, sürgős szüksége és kötelessége. Maga Kolozsvár magyar ugyan, de mindenfelől idegen ajkuak veszik körül, kiknek száma észrevehető módon szaporodik.“

„Kolozsvárnak épp úgy, mint az erdélyi magyarságnak és magyar államiságnak érdeke követeli, hogy a szóban levő felsőbb leányiskolát az állam a maga tulajdonába és kezelése alá véve, belőle hatalmas és virágzó intézetet alkosson, hogy mellette a felállítani tervezett idegen ajku felsőbb leányiskola ne csak eltörpüljön, de lehetlenné legyen, hogy így a magyar nemzeti érdekeket ellenállhatlanul, s az erdélyi részek minden irányára eredményesen szolgálja. Kolozsvár épen úgy fekszik, a hogy Paul Bert, a Gambetta nagy miniszteriumának kitűnő közoktatásügyi minisztere szerint, a felsőbb-leányiskola helyének feküdni kell: középponton, honnan az egész vidékre, az erdélyi részekre világosság áradhat; éppen úgy fekszik, a hogy a Trefort miniszter hazafias felfogása szerint is feküdni kell, hogy idegen nemzetiségek között a magyar nemzeti érzés és gondolkodás üdvös magvetője legyen. Egyeteme, 3 középiskolája, 2 tanítóképző intézete, gazdasági és kereskedelmi akadémiája, polgári iskolája és női ipartanfolyama mellett a felsőbb leányiskola nélkülözhetetlen és kiegészítő tanintézet a társadalmi műveltség összhangjának fenntartására, mert a hol annyi felsőbb és középiskola működik közre a férfiak kiképzésében, meg kell lenni a felsőbb leányiskolának is, mely a nőknek az általános műveltséget megadja, meg kell lenni annnyival inkább, mert Kolozsvár 30,000 lakosságából mintegy 10—12,000 a művelt középosztályhoz, az értelmiséghez tartozik, melynek számára Trefort miniszter ez intézetet megteremtette.

Ha az ország valamely része, éppen Erdély, ha az ország valamely része, éppen Kolozsvár érdemli meg, hogy az állam itt egy 6 osztályu felsőbb leányiskola létesítésére az aránylag csekély áldozatot meghozza. Kolozsvár, a mióta IV. István városi rangra emelte, Róbert Károly és Nagy Lajos kiváltsággal, czímerrel és pecséttel felruházta, Zsigmond és Mátyás király díszes kapukkal, hatalmas bástyákkal, a piaci székesegyházzal és belfarkasutczai nagy templommal megajándékozta: a magyar királyság keleti részének mindig legszebb és legjelentékenyebb városa volt, az mai nap is. Benne Mátyás királyról, a Szapolyay- és Báthory-házról még a kövek is beszélnek. Hazafias szereplése miatt és közmívelődési ál-

dozataiért egyképen méltó arra, hogy a kívánsága megvalósításában nemes bőkezűséggel segítse és támogassa az állam; annnyival inkább, mert egy 6 osztályu felsőbb leányiskolát fentartani, kulturai és nemzeti hivatásának megfelelőleg kifejteni képtelen.“

Hely szűke miatt csak e kevés részletben mutathatjuk be e nevezetes emlékiratot, mely kétségtelenül szakavatott kezre vall s írójának s azon testületnek, melynek nevében beszél, helyes felfogásáról s hazafias érzületéről tanuskodik.

Az emlékirat kimutatja, hogy hány nő és férfi tanár kell az intézethez, megmondja, hogy azoknak mennyi legyen a minimális fizetések, hogyan legyen biztosítva nyugdíjuk, egy-szersmind egy részletes tantervet is mutat be.

Mindaz helyes, s megérdemli, hogy kartársaink, valamint a hazai közmívelődés iránt érdeklődő szülők is megolvassák.

Azonban egy megjegyzésünk mégis van ez emlékiratra. Azt mondja az emlékirat, hogy a felügyelő bizottság azt óhajtana, hogy az állami felsőbb leányiskolák tantervén Kolozsvárott módosítás történjék.

„E módosítás abból állana, hogy a magyar nyelvi és irodalmi órák összegét 29-ről 25-re szállítsák le és pedig az első osztályban heti 6 órától 4 órára, a IV-ik és V-ik osztályban heti 5 órától, heti 4 órára; a német nyelvi és irodalmi órák számát pedig 16-ról 21-re emeljék, és pedig az első osztályban heti 2 órával, a IV-ik, V-ik és VI-ik osztályban egy-egy órával többre tegyék.“ E módosítás kérésére az indítja a felügyelő bizottságot, hogy Kolozsvárnak magyarabb növendékei vannak, mint a pozsonyi, sopronyi, beszteczebányai, lőcsei, m.-szigetbi vagy temesvári állami felsőbb leányiskolának; így magyar nyelvi és irodalmi ismereteik alapos megszerzésére kevesebb idő kell nekik.

E felfogást nem oszthatjuk, mert Kolozsvárt ki van ugyan fejlődve a hazafias szellem, szeretik s beszélnek ugyan a magyar nyelvet, de az idegen ajku környék közepette az önfenntartásra fordított erő még mindig eléggé lefoglalja a nemzeti szellemet arra, hogy annak erősítésétől semmi eszéköt el ne vonjunk.

Egy pillantás a kétvízközi városrésze s a Kolozsvárral határos helységekre, meggyőzhet bárkit arról, hogy Kolozsvárt a magyar nemzet szellemi kiható ereje még nem végzett annyit, hogy tőle mérsékelt igények mellett is többet joggal ne kívánhatnánk.

Továbbá Kolozsvár üzleti élete s épen a kérdéses felsőbb leányiskola statisztikai kimutatása s tényleges viszonyai is a mellett szólnak, hogy a magyar nyelvi órákat nem szabad a németnek feláldozni.

Igazat adunk a miniszternek abban, hogy ugyanazon czállal és hivatással bíró s ugyanazon nevet viselő iskolák legyenek egyenlően szervezve. Erre itt azért is szükség van, mivel a különböző hivatalokhoz tartozó egyének gyakran váltóznak s csak előny, ha gyermekeiket minden nehézség nélkül adhatják be a megfelelő osztályba.

Végül megjegyezzük, hogy egy iskola szellemének irányát nem az határozza ugyan meg közvetlenül, hogy hány óra van szabva erre vagy arra a tantárgyra; de mégis nagy mértékben vezeti közvetve ez is, kivált akkor, midőn egyik tárgy valamely másikkal rovására nyer az órák mennyiségében.

Egyébiránt elég nekünk e kérdésben magára ezen emlékiratra hivatkozunk, mely az illető helyen nagyon szépen s alaposan bebizonyítja, hogy a magyar nyelv és irodalom sikeres tanítása biztosításául az áll. felsőbb leányiskolák számára megállapított órák száma Kolozsvárt sem felesleges s azt megapasztani káros lenne.

V E G Y E S E K

— *Olvasóink közül azokat, kik még a múlt évi lapdíjjal hátralékban vannak, tisztelettel kérjük tartozásaiknak mielőbb való kiegyenlítésére.*

— **Gönczy jubileum.** A jubileumi ünnepet rendező bizottság az ünnepély megtartását e f. évi május hó 6-nak (vasárnap) d. e. 10 órájára határozta. Május 5-én d. e. 9 órakor előértekezlet a megyeház nagy termében. Az ünnepély napján közös ebéd lesz lehető mérsékelt áron, hogy abban mindenki részt vehessen. Május 7-én d. e. 9 órakor pedig tanf. értekezlet. Ez ünnepélyre a rend. bizottság kedvezményes jegyeket eszközölt ki az egyes vaspályák igazgató-ágaitól. A kedvezményes jegyekhez szükséges igazolványokat, az ünnepélyre utazóknak, a kir. tanfelügyelők által (e hó 15-ig) tett bejelentésre, Tóth József pestmegyei kir. tanfelügyelő, rend. bizotts. elnök küldi meg.

— **Országos tanfelügyelői értekezlet.** Tóth József pestmegyei kir. tanfelügyelő a jövő hó 6-án tartandó Gönczy-jubileumot felhasználva, a magyarországi kir. tanfelügyelőket egy május 7-dikén Budapesten tartandó országos értekezletre hívta össze.

— **Weisz Bernát Ferencz** az iskolai takarékpénztárak lelkes és buzgó terjesztője f. évi márczius 31-én meghalt. A magyar tanügy egy önzetlen támogatót, a nemzet egy kiváló polgárát gyászolja halálában.

— **Ösztöndíjnyerés.** A Besán-féle alap ez évi pályázatán a vall. és közokt. m. kir. miniszter Sárdi Ilonának a helybeli állami tanítónőképző intézet III. osztályu növendékének 100 frtos ösztöndíját 250 frtra emelte, Török Berta II. osztályu növendék pedig 100 frtnyi ösztöndíjat nyert.

— **Iskolalátogatás.** Megyénk kir. tanfelügyelője a napokban indult el tavaszi hivatalos útjára. Első sorban a mezősgéi iskolákat látogatja meg.

— **Iskolaépítés.** Méra község bérházban levő községi népiskolája számára egy állandó iskolaépület emelésén fáradozik. E végből egyezkedik az ottani ev. ref. egyházzal, kérve a kántori lakot, hogy annak telkén iskolaházat építtessen. Az egyház ezt hajlandó is átadni, ha a községi tanító a kántori teendőket elvégzését is teljesíteni fogja.

— **A kolozsvári állami tanítóképzőben** 1886-ban tanképesítő vizsgálatot tett növendékek, most már tanítók, egy egyesületet alkottak, melynek célja az önképzésben s közhasznu munkásságban egymást buzdítani s egyszersmind a kolozsvári áll. tanítóképző önképzőkörének évenként egy darab 5 frtos arany adományt juttatni egy az egyesület által szabadon választott neveléstani pályatétel díjában. Az önképzőkör az egyesület alapszabályai mellett az egy darab aranyat 1888-ra már át is vette. Az értesítő iratot aláírták: György László, egy. elnök, Hadnagy Albert, egy. titkár, Szentgyörgyi Dénes, pénztáros, Ágoston Károly, egyl. tag, Ambrus Mózes egy. tag. Fogadják a szíves adakozók e nemes buzgóságért s lelkesítő példáért az önképzőkör hálás köszönetét. Kolozsvárt, 1888. április 14-én. *Az elnökség.* — E szép tett nem szorul dicséretre. Az alapszabályokat ismertetni fogjuk.

— **Molnár Viktor**nak a „a genfi conventio“ cz. művét a vallás- és közokt. m. kir. miniszter úr a tanítóképezdek, kereskedelmi iskolák, polgári- és felső népiskolák számára ajánlotta.

— **Palairóvesszők.** A vall.- és közokt. m. kir. miniszter f. év márczius 20-án 4232. sz. rendeletében a tanfelügyelők útján meghagyta az iskoláknak, hogy a festékekkel bevont palavesszőket ne használják, mert azok részint kátránnyal, részint olomfestékkel vannak bevonva s ennélfogva a gyermekek egészségét veszélyeztetik.

— **A francia „internátus“ ellen** intézett cikkről emlékszik meg legközelebbi füzetében a „Zeitschrift für Schulhygiene“, ez a tanférfiaknak is hasznos, gondolatokat ébresztő folyóirat. Jollivet Gastonnak a „Matin“-ban megjelent cikke ez, mely egy tengeri fürdőben levő angol és francia tanulók közti különbséget tünteti fel. Ifju honfitársainak látása mélyen elszomorítja a cikks íróját; e sovány, meggörbült, részben szemüveget viselő alakok messziről kis öregeknek látszanak, kiket iskolai egyenruhába búttattak. A tengerparton együtt látja őket az angol fiukkal, kik homokon „Law-Tennis“-t játszanak. A francia fiuk először tiszteletteljes távolságból nézték a játékot. Azután egy közülök, ezen felkelkedve, azt ajánlja társainak, hogy játszanak „czicza“-t. De az ajánlatot megütözközve útasítják vissza. Szaladgálni! Mily gyermekes dolog a polytechnikum leendő növendékeinek. Ez egész idő alatt összehasonlíthatta Albion s Franciaország fiait, egyiknek erős testalkatát, a másiknak lapos mellével, azt az elevenséget, melylyel az egyik fél, a hálóval kezében a lapda elibe szaladt, azzal a szomorú lemondással, melylyel a másik fél végre lesütött fővel egy szikla-darab tövébe ült s nézte, mikép uszkálnak a kis tengeri állatok ide s tova s ujra egész lelkéből látkozta a francia lycäumok internátusát.

— **Halálozás.** Horváth Paola kolozsvári leánynevelő intézettulajdonos e hó 7-én 48 éves korában meghalt. Kora ifjúságtól kezdve mindig neveléssel foglalkozott, előbb anyja magán-intézetében, utóbb mint intézettulajdonos, általánosan elismert sikerrel szolgálta a magyar közművelődés ügyét. Számos szülő és tanítvány áldja emlékét.

— **Törökország mohamedán ifjait** egy legujabb miniszteri rendelet külföldi iskolák látogatásaitól eltiltotta, a ki ez ellen vét, legszigorubb büntetésben részesül.

— **„Az elemi népiskolai énektanítás kérdéséhez.“** A hazai tanítóegyesületek és testületek figyelmébe ajánlva. Egybeállította és kiadta: **Wehner Gyula József**, f.év. közs. nép- és ipariskolai igazgató. E füzet válasz Bartalus Istvánnak a „Néptanítók Lapja“ 1887. évi 92., 93. és 94. számaiban szerzőnek „101 iskolai ének“ cz. művéről irt bírálatára. Szerző ugyanis egy „101 iskolai ének“-ből álló szöveggönyvet adott ki (ára 10 kr.) s ehhez egy dallamkönyvet a tanító számára. Ez énekkönyvet a főváros tanügyi bizottsága a főváros iskoláiban leendő használatra, mint segédkönyvet ajánlotta. Bartalus István a budai paedagogium zenetanára e művet megbírálvá, helytelenítette, hogy ezzel a miniszteri tervben megállapított hangjegy szerint való énektanítás mellőztetik, elvettetik. A vall. és közokt. m. kir. Miniszter is kifogásolta a fővárosnak e művel szemben tett intézkedését s hatályon kívül helyezte a főváros határozatát. E leiratra a főváros válaszolt, felvilágosította a Minisztert arról, hogy a **Wehner-féle énekkönyvet** nem tankönyvül hozta be, hanem csak segédkönyvül való megvételre ajánlotta, kifejezte ebben egyszersmind azt is „mikép szilárd meggyőződése, hogy az elemi iskolákban a hangjegy szerinti énekoltatás teljesen elhibázott dolog, mit előbb-utóbb ó Nagyméltósága is be fog látni.“ A hallás után és hangjegy szerint való énektanítás ügye megbeszélés tárgyát képezte több tanügyi lapban. Szerző a „Népv. lapja“-ban e tárgyra vonatkozókat közli, felhívja a tanítóságot arra, hogy vesse fel a kérdést egyleti és testületi gyűlésekben: **a hangjegy szerint, vagy a hallás után való énektanításnak van-e helye az elemi népiskolákban?** — Ajánljuk e kérdés megvitatását tanítótestületünk köreinek, általában a tanítótestületeknek megvitatásra.

TARTALOM: Az iskolai takarékpénztárak. *Kozma Ferencz.* — Rajz a női kézimunkák szolgáltatában. *Kőrösi Marcsa.* — A tanító hivatala és helyzete. *Nemes Odón.* — Tárcza: A család biztosítása. *Dr. Veress Vilmos.* — Egyesületi élet. — Irodalom: A Kolozsvár városi államilag segélyezett felsőbb leányiskola átalakítása az állami felsőbb leányiskolák szervezete szerint. — Vegyesek.